

80. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2022

Dabas aizsardzības
pārvalde

MORICSALAS DABAS REZERVĀTA AIZSARDZĪBA 110 GADU LAIKĀ

Dace Sāmīte, Dabas aizsardzības pārvaldes
Kurzemes reģionālās administrācijas direktore

Kurzemes guberņas Rendas
kroņa meža mežaudžu
plāns, 1866.gads.

LVVA 6828.f., 2. apr.,
1034. 1.

Tartu universitātes pasniedzēji
un studenti Moricsalā, aptuveni
1895.gads. Pirmais no kreisās
entomologs Jāzevs Mikutovičs.

H.Dorbes memoriālais muzejs

80. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2022

Mežsarga māja «Kalviņi», 1913.gads.
Kupfers, 1931.

Mežsargs Ansis Gailis, 1905.gads.
Gaiļu ģimenes fotoarhīvs

Rīgas Dabaspētnieku biedrības 1910.gada 24.janvāra (11.) sapulcē izskatītais Moricsalas aizsardzības plāns

- Moricsalu kopā ar ~100m platu tai pieguļošu Usmas ezera joslu noteikt par dabas jaukumu apvidu;
- Biedrības rīcībā jānodod uz salas uzbūvētā mežsarga māja un sēta. Biedrības nodoms ir izmitināt tur algotu uzraugu, kā arī izmantot telpas zinātnisko, bet sētas teritoriju pētniecisko darbu veikšanai (kokaudzētava, izmēģinājumu lauciņi u.tml.);
- Turpmāk Moricsala jāizslēdz no parastās (pieņemtās) valsts zemes izmantošanas un būtu jāpieņem sekojoši noteikumi:
 - 1) Uzturēšanās Moricsalā būtu atļauta vienīgi personām, kurām uzticēta šīs teritorijas uzraudzība, Baltijas provinču Lauksaimniecības un valsts zemes īpašumu pārvaldes ierēdņiem, personām, kuras saņēmušas iepriekš minēto personu (oficiālu) atļauju;

2) Jebkādu dabas velšu ievākšana (dzīvnieki, augi un to augļi, minerāli u.tml.) jeb to ienešana vai ieviešana ir atļauta tikai zinātniski pētnieciskos nolūkos, pie tam ik reizi ar Biedrības sniegtu atļauju.

3) Stingri jāaizliedz lopu ganīšana vai jebkādu mājdzīvnieku brīva pārvietošanās. Vispārējs aizliegums attiecināms uz meža dzīvnieku medīšanu, koku un krūmu ciršanu vai zāģēšanu, ogu un sēņu vākšanu u.tml. Izņēmums zinātniski pētnieciskie nolūki.

4) Personas, kuras pārkāpušas noteikumus, jāsauc pie likumīgas atbildības

- Moricsala paliek tiešā vietējā mežziņa uzraudzībā, taču tās aizsardzība jāuztic atsevišķam apsargam, kuru, balstoties uz Biedrības ieteikumu, ieceļ amatā un atbrīvo no amata Baltijas provinču Lauksaimniecības un valsts zemes īpašumu pārvalde. Apsarga darbība balstīsies uz Biedrības izstrādātas un Pārvaldes apstiprinātas atsevišķas instrukcijas. Apsarga darbu pārraudzīs un kontrolēs vietējā mežu pārvalde un Biedrība;
- Noteikti zinātniskās izpētes virzieni

Островъ Морицгольмъ назначенъ **заповѣднымъ участкомъ** и ввѣренъ научной охранѣ Рижскаго Общ. Естествоиспытателей. Всѣмъ постороннимъ лицамъ строго воспрещается ходить по сему острову, особенно же причинять какія либо поврежденія

животному или растительному міру его. Въ случаѣ противодѣйствія сему запрещенію сторожъ острова — въ цѣляхъ судебного преслѣдованія — имѣетъ составить протоколъ.

Правленіе Рижскаго Общества Естествоиспытателей.

Moritzholma sala ir par dabas jaufumu apvidu noteikta un uztizeta Rīgas Dabaspētnieku Biedrības finiskai apšardzībai. Zvērsheem ir

stingri aizliegts staigāt pa šo salu un it īpaši wischki nodarīt kaut kādus apskaidējumus

winas dīhvneeku un stahdu walsīj. Par šo aizliegumu ne-eewehroschannu salas sargam ušdots saskaidīt prot dehl wainigo saukšchanas pee likumīgas atbildības

Rīgas Dabaspētnieku Biedrība

Die Insel Moritzholm ist zur **Naturschonstätte** bestimmt und der wissenschaftlichen Obhut des Naturforschervereins zu Riga anvertraut. Allen Unbefugten ist das Betreten dieser Insel, insbesondere aber jegliche Schädigung ihrer Tier- u. Pflanzenwelt, streng untersagt.

Bei etwaigen Übertretungen dieses Verbots hat der Wächter der Insel zwecks gerichtlicher Verfolgung ein Protokoll aufzunehmen.

Der Vorstand des Naturforschervereins zu Riga.

Rīgas Dabaspētnieku biedrības apkārtraksts par aizliegumu apmeklēt Moricsalu.

LU Muzejs

No kreisās: V.Ozoliņš, K.R.Kupfers, A.Gailis
Atpūta Nr.348 (03.07.1931.)

Mežsarga mājas «Kalviņi» pagalms 1.Pasaules kara
laikā.
Gaiļu ģimenes fotoarhīvs

1. Moricsalu Uzmas ezerā Izglītības ministrija ņem savā pārziņā un izsludina viņu dabas pieminēkļu taupīšanas un zinātniskas pētīšanas nolūkā par saudzējamu vietu.

2. Tadēļ stingri aizliegts staigāt pa salu bez vajadzības un it sevišķi augus un dzīvniekus aizskārt. Atļauju Moricsalu apmeklēt izdod Izglītības ministrija, ievērojot sekošus noteikumus:

1) Atļauju salas vienreizējai, kopējai apmeklēšanai izdod aprobežotam apmeklētāju skaitam. — Mazgadēji var ierasties salā tikai pieaugušu uzraudzībā un skolnieku grupas skolotāju pavadībā.

2) Visāda veida ievākšana, herbarizēšana, ogošana u. t. t. un citāda dabas produktu aizskāršana ir aizliegta un Izglītības ministrija izdod attiecīgas atļaujas tikai izņēmuma gadījumos zinātniskiem nolūkiem.

3) Katra Moricsalas apmeklētāja pienākums ir saudzēt salas augus un dzīvniekus. Nedrīkst, piem., medīt, traucēt perētājus putnus, mīdīt un novalstīt zāli un citus augus, izsvaidīt papīrus un dažādus citus atkritumus.

4) Katram apmeklētājam jāpaklausa vietējā sarga aizrādījumiem, kas zīmējas uz saudzējamo vietu.

3. Katram, kas grib Moricsalu apmeklēt, jāgriežās pie Izglītības ministrijas pēc atļaujas, uzrādot:

- a) savu vārdu, uzvārdu, nodarbošanos un adresi;
- b) vaj viņš grib salu apmeklēt viens vai citu pavadībā. Pēdējā gadījumā jāuzdod pavadītāju skaits un kas viņi (piem. radnieki, biedrības locekļi, studenti, skolnieki u. t. t.);
- c) apmeklēšanas nolūks;
- d) apmeklēšanas laiks un ilgums;
- e) atbildību par saviem pavadoniem, ka viņi ievēros augšminētos noteikumus.

4. Moricsalas apmeklēšana atļauta tikai tādiem nolūkiem, kas saskan ar saudzējamās vietas uzdevumiem. Izrikojumiem un citām izpriecām atļaujas nedod.

5. Tiem, kas vēlētos Moricsalā nodarboties ar zinātniskiem pētījumiem un kolekciju vākšanu, sevišķi jāgriežās dēļ attiecīgas atļaujas pie Izglītības ministrijas, paskaidrojot sava nodoma mērķi.

Moricsala 28.08.1922.
Latvijas Kara muzejs

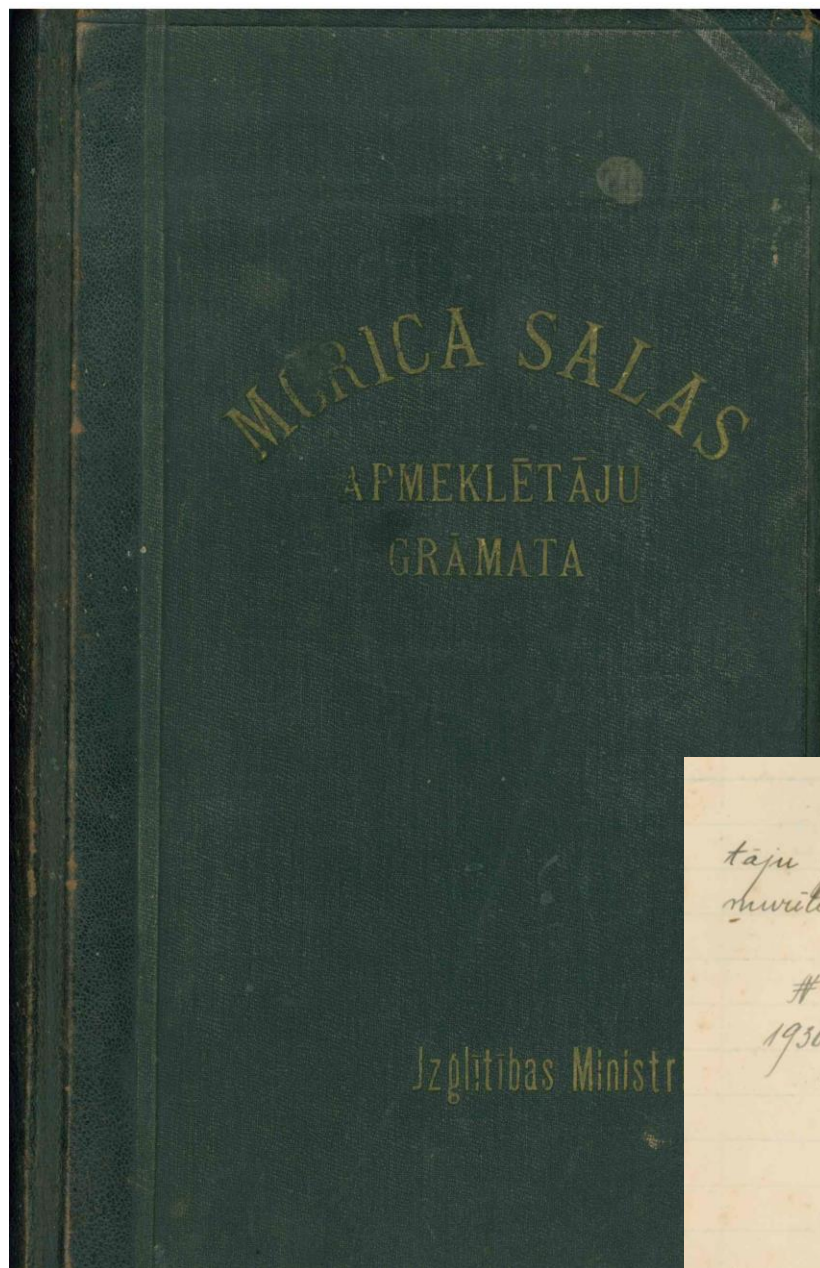
Noteikumi Moricsalas apmeklētājiem.
Apstiprinājis Izglītības ministrs J.Plāķis

Valdības Vēstnesis Nr.33. (10.02.1921.)

80. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2022

- Mežaizsardzības likums, izsludināts 18.07.1923.
 - 9.pants Par dabas pieminekļiem atzīstami tādi meža novadi vai meža nogabali, kuri savas vēsturiskās nozīmes, skaistuma, zinātniskās vērtības vai viņos sastopamo reto koku sugu dēļ uzglabājami dabiskos apstākļos.
 - 11. pants Meža nogabalos, kas atzīti par dabas pieminekļiem, atļauts cirst un izmantot tikai kritušus un sausus kokus. Slimus kokus, kuri augšanas spēju nav zaudējuši, var izcirsts tikai ar ZM atļauju. Kā galvenā, starp un blakus izmantošana, tā arī jebkurš saimniecības veids (medīšana, lopu ganīšana, zāles pļaušana) var tikt aizliegta. ZM ir tiesības noliegt zinātniskā nolūkā dažos no pieminekļiem arī kritušu, sausu un slimo koku izmantošanu.
 - 12.pants ...ieskaitīšana aizsargu mežos, dabas pieminekļos, alejās un parkos piekrīt Ministru kabinetam.
- Ministru kabineta 24.01.1924. «Saraksts Nr.4 aizsargu mežiem, dabas pieminekļiem un parkiem» Moricsalai piešķir aizsargu meža, dabas krāšņuma statusu

Sini Morica salas apmeklētāju grāmata ir divi simti (200) numurētas lapas, vai četri simti (400) numurētas lapas puses.

1053.

1930. g. 21. augustā.

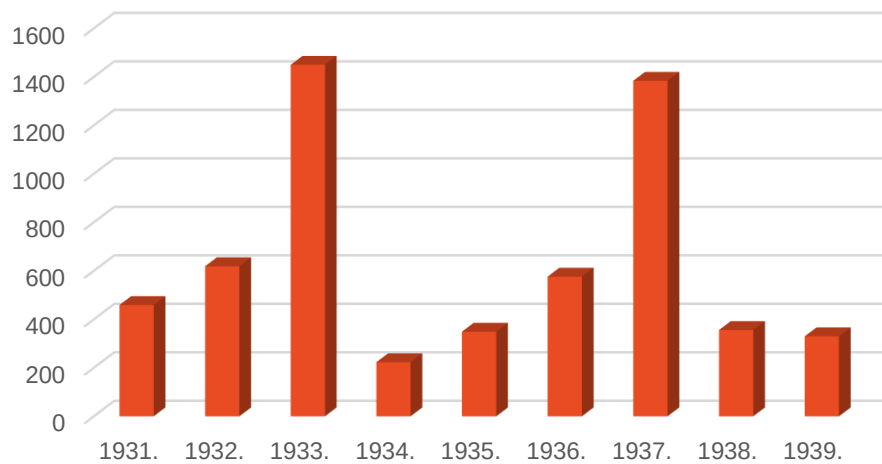
W. R. R. R.

Nr. p. k.	Vārds un uzvārds	Apmeklēšanas diena	No kurienes	Piezīmes
135.	Amels Apinis		Rīga	pol. asist.
136.	Eusebijs Vīrs	5. VI. 31	Rīga	Lektor
137.	Eduards Enders	"	Helsingfors	fil. dr.
138.	Arvi Ulvinen	"	Houvola, Suomi	Lektor
139.	A. A. Tervela	"	Oulu	" fil. dr.
140.	Bengt Englund	"	Helsingfors	klasik. fil.
141.	Hertel Edelman	"	Tampere	Studentu
142.	V. M. Heikkinen	"	Rīga	Asistent
143.	L. Mäkelä	"	Rīga	skolotājs
144.	V. Oksanen	"	Rīga	stipend.
145.	Anna Gyta Ekman	"	Helsingfors	fil. kand.
146.	Matti J. Kotilainen	"	Helsinki	Pozent
147.	Edm. Juhon	"	Pöytä	Profesor.
148.	Th. Mäkelä	"	Tallina	adonamensis
149.	H. Mäkelä	5. VI. 1931	Rīga	Profesor.
150.	A. H. Pajall	7. VI. 31.		
151.	E. R. Pajall	"	Vietoris	stud. pharm.
152.	John Eggert	"	"	ing. inž.
153.	Helene Eggert	"	"	-
154.	John Eggert	"	"	-
155.	Martha	"	"	Abstinēt
156.	Edo. Vento	"	"	agronomo.
157.	Jam. Pielacio	11. VI. 31.	Novjinas	skolotājs
158.	Peteris Barmdeleis	"	"	"
159.	Ida Rinn	"	"	"
160.	Anna Mirtes	"	"	"
161.	Ida Mirtes	"	"	"

Moricsalas apmeklētāju skaits

Moricsala, 1932. gads
U. Suško kolekcija

- 1936. gadā Moricsala tiek nodota Meža departamentam
- 28.10.1936. ZM notiek apspriede par tūrismu Latvijā, kur Ministru prezidents K. Ulmanis norāda, ka jāuzlabo tūrisma apstākļi uz Moricsalu.
- 1937. gadā Mežu departaments izdod Noteikumus Moricsalas apmeklētājiem
 - Zinātniskai pētīšanai atļaujas izdod par brīvu, bet pārējām personām atļaujas par samaksu. Atļaujas var saņemt Mežu departamentā, pie Rendas vai Usmas mežziņa;
 - Salā drīkst staigāt tikai pa norādītām vietām, nedrīkst novalstīt zāli, aizskart vai bojāt augus, traucēt dzīvniekus.

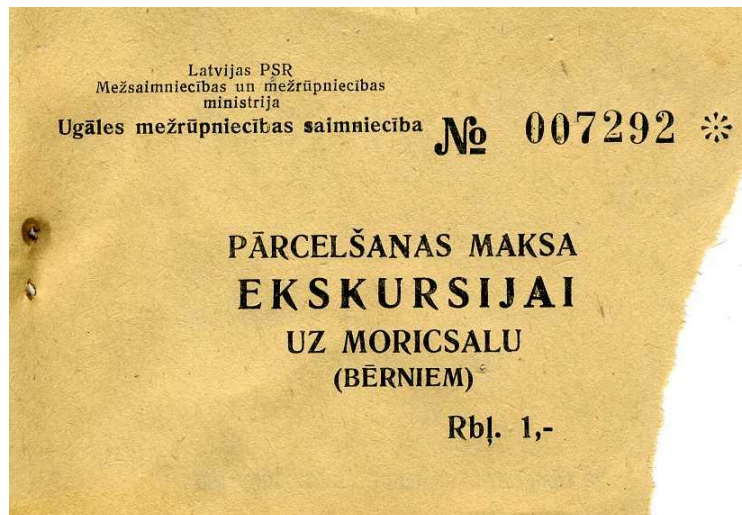
- Mežu aizsardzības likums, izsludināts 16.10.1937.
- Mežu aizsardzība Latvijas PSR, Latvijas PSR tautas komisāru padomes 13.03.1941. lēmums Nr.364.
- Latvijas PSR Mežsaimniecības tautas komisāra 1941.gada rīkojums Nr.673 nosaka Moricsalai dabas pieminekļa statusu.
- 1945.gadā Latvijas PSR meži tiek iedalīti grupās pēc to nozīmes tautsaimniecībā. Moricsala tiek ieskaitīta pirmās grupas mežu dabas pieminekļu kategorijā.
- Par kultūras pieminekļu aizsardzības uzlabošanu, LPSR MP 29.10.1948. lēmums Nr.1229.
- Par saistošiem noteikumiem Usmas ezera dabas pieminekļa Moricsala aizsardzībai, Ventspils rajona Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas 02.04.1954. lēmums Nr.129.
- Par pasākumiem dabas aizsardzības stiprināšanā, Latvijas PSR MP 24.02.1957.lēmums Nr.219.
 - 1.pants iedalīt LPSR teritorijā 4 rezervātus. Aizliegt tos saimnieciski izmantot, atļaujot tajos veikt tikai zinātniski pētnieciskos darbus.

Moricsala, 1965. gads.
Pliķēnu ģimenes fotoarhīvs

Sarga māja «Kalviņi», 1956. gads.
Pliķēnu ģimenes fotoarhīvs

Salas uzraugs Jurjaks.
Dabas aizsardzības pārvaldes
fotoarhīvs

1979.gadā izveido Slīteres valsts rezervāta administrāciju, kura pakļauta Mežsaimniecības un mežrūpniecības ministrijai

Informatīvā zīme.
Dabas aizsardzības pārvaldes fotoarhīvs

No jauna uzceltā salas sarga dzīvojamā ēka. Pagājušā gadsimta 80.gadi.
Dabas aizsardzības pārvaldes fotoarhīvs

Herrn Morics

Moricsalas Rezervat

Usma, Ventspils ray.

Lettland, 229903

UdSSR

Dr. Wolfgang Neubauer
Dobbiner Chaussee 11
DDR KRAKOW am See
2602

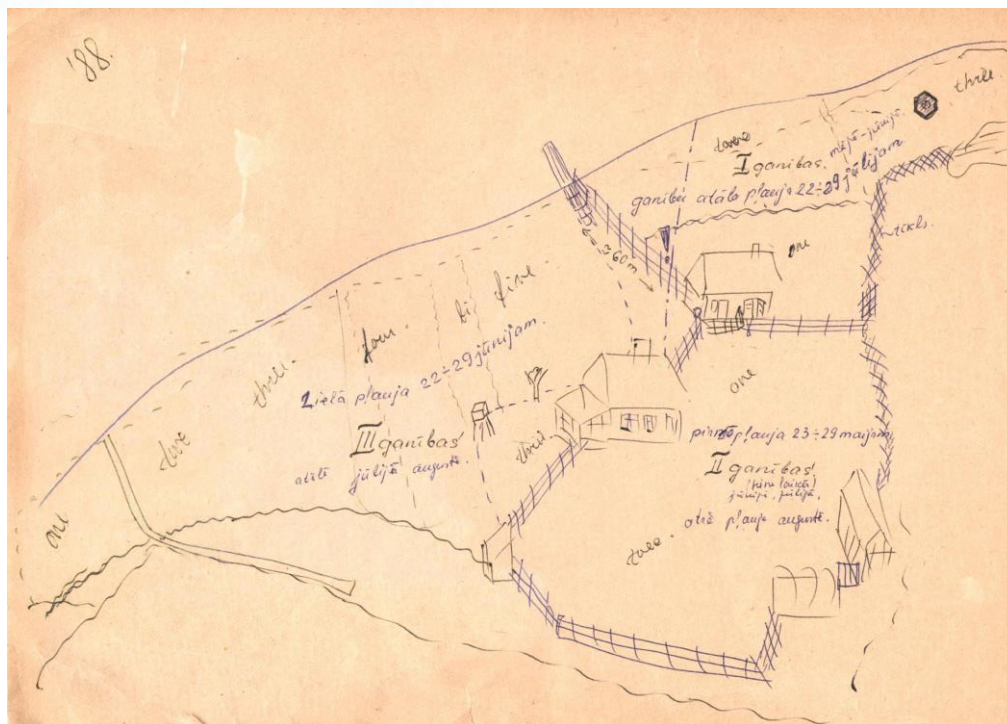

Konstatēto pārkāpumu skaits:

1986. gads – 44

1987. gads – 12

1988. gads – 17

Salas uzraugs Egils Bērziņš (trešais no kreisās).

Dabas aizsardzības pārvaldes fotoarhīvs

- Moricsalas dabas rezervāta likums, 16.03.2000.
- 2009.gads, vienotas Dabas aizsardzības pārvaldes izveide.

Dabas aizsardzības pārvaldes fotoarhīvs

D.Sāmīte, M.Laiviņš, J.Grods, 2011.gads.
S.Laiviņas fotoarhīvs

Moricsala
7.04.87.

B.Direktor,

Lūdzu atsūtiet nepieciešamos dokumentus
meža sardzes formas uzvalka pašūšanai Rēgā, "Rīgas abšērba"
Atelje Nr 21.

Ledus no malām sāk atkust. Pa izejamajām dienām uz ledus
bija milzums blītkotāju, bet ar prieku varu paziņot ka ~~pa~~
lielākoties nekas nevēlās.

Ceru vēl pēdējoreiz (ja var ticēt prognozēm) pārrāpot
pāri.

Ar cieņu,
Morics

Moricsala, 2021.gads.

Dabas aizsardzības pārvaldes fotoarhīvs

Paldies par uzmanību!

**80. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2022**